

2. *Бальцерович Л.* Свобода і розвиток. Економія вільного ринку. — Л., 2000. — 332 с.
3. *Лавровський Б.* Измерение региональной асимметрии на примере России // Вопросы экономики. — 1999. — № 3. — С. 42—52.
4. *Inotai A.* Correlations between European Integration and Sub-regional Cooperation. Theoretical Background // Experience and Policy Impacts // Institute for world Economic Working Papers. — 1997. — №84. — P.42—43.
5. *Sjöholm F.* Productivity Growth in Indonesia: The Role of Regional Characteristics and Direct Foreign Investment // Economic Development and Cultural Change. — 1999. — April. — Vol. 3 (47).
6. *Torrey B.B., Smeeding M.T., Bailey D.* Income Transition in Central European Households // Economic Development and Cultural Change. — 1999. — January. — Vol. 2 (47). — P. 237—247.

Б. М. БОРИСЕНКО, здобувач

ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ ЕКСПОРТНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

В умовах посиленої інтеграції економіки України у світову економічну систему, питання впливу рахунку операцій на платіжний баланс набуває все більшої ваги. Інформаційною базою дослідження було обрано дані Національного банку України [1].

Найсуттєвіший вплив на структуру платіжного балансу України має баланс експорту та імпорту, а найважливішим з останніх є експорт товарів та послуг, який рік за роком змінює структуру національної економіки, за рахунок частки експорту у виробництві. За останній рік ця частка сягнула майже 60% валового продукту в основному під впливом стагнації виробництва, девальвації УАН, незважаючи на абсолютні значення суми експорту товарів та послуг. Економіка України за п'ять останніх років набула надвідкритого характеру, що загрожує стратегічній економічній безпеці навіть за умов позитивного балансу експорту та імпорту.

Збільшення частки експорту, з його незадовільною структурою і сировинною спрямованістю на фоні стагнації вітчизняної економіки, треба розглядати не як досягнення, а як марнотратство національних ресурсів, навіть на тлі зменшення суми імпорту.

У зв'язку з надзвичайно великим впливом експорту на рівень життя, на стабілізацію української економіки, вважається доцільним розроблення виваженої національної моделі валютно-фінансового механізму зовнішньоекономічної діяльності експо-

ртно орієнтованого сектора вітчизняної економіки. Такий механізм має ґрунтуватися на відповідності експорту національним інтересам, забезпечення його раціональної товарної структури та регіональної збалансованості, конкурентоспроможності, відсутності дискримінації на зовнішніх ринках та спрямованості на забезпечення зростання добробуту українських громадян.

Тим більше, що у світі вже накопичено подібний досвід, потрібно лише зробити зусилля — «нагнутися і взяти», хоча з цим у нас завжди складно. Візьмемо, наприклад, досвід експортної стратегії Японії та інших розвинутих східноазійських країн, які ще в середині ХХ ст. яскраво продемонстрували віртуозну переорієнтацію з імпортно залежної моделі на експортно орієнтовану, перш за все за рахунок фінансових важелів:

— за допомогою жорсткої грошово-кредитної політики, спрямованої на вектор зарубіжної допомоги в імпортно-замінному секторі виробництва;

— сприятливий податковий механізм для експортерів, який стимулюється регресивною шкалою інвестування валютної виручки для розширення масштабів господарювання.

В Україні шляхом повної лібералізації зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД), особливо торгівлі, спочатку без усяких обмежень допустили на вітчизняний простір іноземних конкурентів, а після стрімкої руйнації внутрішнього виробництва почали говорити про захист українських товаровиробників. Але «всупереч», на основі конкурентної боротьби товаровиробників відбулося насичення споживчого ринку вітчизняними товарами, тобто були створені умови для експортного прориву, якщо його слід простимулювати в межах фіскального тиску.

Насамперед необхідно розробити сегментні валютно-фінансові механізми саме тих виробників, які вже мають передові технології та сталий експортний потенціал. А саме: літакобудування, космічні послуги, порошкова металургія, військово-промисловий комплекс, а також сільськогосподарське виробництво, за умови рішення майнової проблеми.

Ураховуючи весь комплекс чинників, пов'язаних із перспективами розвитку експорту, необхідно сформувати цілісну систему заходів державного регулювання експорту з метою створення сприятливих економічних, правових, організаційних та інших умов для його розширення та надання вітчизняним експортерам відповідної допомоги.

Поступове включення України до світової економічної системи потребує проведення політики адаптації її фінансово-правової

бази та всього господарського механізму до жорстких вимог, що їх ставить ринкова економіка. Тому для розвитку експортного потенціалу необхідно ефективно використовувати різні форми міжнародного економічного співробітництва:

- створення спільних виробничих підприємств;
- міжнародний лізинг;
- створення вільних економічних зон;
- створення системи ефективного хеджу експортно-імпоротної діяльності українських підприємств.

Валютно-фінансовий механізм ЗЕД має відповідати вимогам економічної безпеки України, унеможливаючи існування нелегітимних каналів відтоку капіталу з держави.

У фінансово-правовій сфері слід передбачати здійснення таких заходів:

- страхування експортних кредитів від комерційних та політичних ризиків;
- надання урядом гарантій щодо залучення кредитних ресурсів в експортно орієнтовані виробництва з урахуванням норм прибутковості в різних сегментах експортного виробництва;
- надання державної фінансової допомоги перспективним експортерам;
- податкове заохочення експортерів;
- митно-тарифне стимулювання;
- проведення наукових досліджень у зовнішньоекономічній сфері, зокрема, дослідження механізмів ефективного хеджу експортної діяльності разом з зацікавленістю імпортерів;
- підготовка кваліфікованих кадрів для діяльності в зовнішньоекономічній сфері;
- створення та підтримка об'єднань експортерів та імпортерів, незважаючи на економічні суперечності, на основі загальнодержавних інтересів.

Усі перелічені заходи слід втілити в щорічній Державній програмі зовнішньоторговельної діяльності, яка має містити:

- оцінку сучасного стану торговельних стосунків України;
- прогноз торговельного та платіжного балансу країни;
- план експортних кредитів;
- план зовнішніх позичок та обслуговування зовнішнього боргу;
- перелік заходів державного зовнішньоторговельного регулювання;
- митні ставки та межі їх можливих змін;
- кількісні обмеження експорту та імпорту;
- перелік заходів валютного регулювання;

• варіанти захисту торгових інтересів України у випадках дискримінації національних суб'єктів ЗЕД на ринках окремих держав.

Запропонована стратегія державного регулювання ЗЕД з гнучким щодо кон'юнктури світових ринків валютно-фінансовим механізмом сприятиме прагматичному проникненню України у світову економіку, зміцненню занадто відкритого національного виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національний банк України: Платіжний баланс України, модифікація 20-03-2000 // E-mail:webmaster@bank.gov.ua.
2. *Мертенс А.В.* Инвестиции: курс лекций по современной финансовой теории. — К.: Киевское инвестиционное агентство, 1997. — 416 с.

С. П. НАЛИВАЙЧЕНКО, канд. екон. наук

ДІАЛЕКТИКА СИНТЕЗУ ПРОТЕКЦІОНІЗМУ І ЛІБЕРАЛІЗМУ В СТРУКТУРНІЙ ПЕРЕБУДОВІ ЕКОНОМІКИ ЧИЛІ

Недоліки держрегулювання чилійської моделі економіки

Чилі, невелика країна з населенням у 15 млн чоловік, останнім часом привертає пильну увагу багатьох політиків і економістів у Латинській Америці і за її межами [1]. Крім того, що тут існували різні форми правління — від Народного фронту і Ради робітників, солдатів і селян до військової диктатури, значний інтерес становлять і методи економічних перетворень у Чилі. Після ряду проб і невдач були знайдені оптимальні підходи до економічного розвитку. Заговорили навіть про «чилійське чудо».

З закінченням Другої світової війни в Чилі, як і в багатьох інших країнах регіону, відбулася структурна перебудова економіки. В основному на базі націоналізованої іноземної власності був створений великий державний сектор, експропрійовано частину латифундій, що дало змогу вирішити два головні завдання — зміцнити позиції країни у відносинах зі світовими індустріальними центрами і знизити соціальну напруженість. Процес демократизації виявився, зокрема, у тім, що в 50-ті роки сформувався